

**Цитування:**

Михальчук В. В. Мотиви урбанізму в українському живописі другої половини XX – початку XXI століття крізь призму соціокультурних трансформацій. *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв* : наук. журнал. 2025. № 2. С. 243–249.

*Михальчук Вадим Володимирович, кандидат мистецтвознавства, доцент, професор кафедри мистецтвознавчої експертизи Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв, заслужений художник України*  
<https://orcid.org/0000-0002-8560-1846>  
[mykhalchuk.art@gmail.com](mailto:mykhalchuk.art@gmail.com)

Mykhalchuk V. (2025). Urbanism Motifs in Ukrainian Painting of the Second Half of the 20th Century – Early 21st Century through the Prism of Socio-Cultural Transformations. *National Academy of Managerial Staff of Culture and Arts Herald: Science journal*, 2, 243–249 [in Ukrainian].

## МОТИВИ УРБАНІЗМУ В УКРАЇНСЬКОМУ ЖИВОПИСІ ДРУГОЇ ПОЛОВИНИ XX – ПОЧАТКУ XXI СТОЛІТТЯ КРІЗЬ ПРИЗМУ СОЦІОКУЛЬТУРНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ

**Мета статті** – дослідження мотивів урбанізму в українському живописі від другої половини XX століття до початку XXI століття з акцентом на історичних, соціальних та культурних чинниках, які впливали на формування візуального образу міста в роботах українських художників. **Методологія дослідження.** Застосовано міждисциплінарний підхід, який поєднує методи мистецтвознавчого, історичного та культурологічного аналізу, зокрема історико-хронологічний дозволяє простежити трансформацію урбаністичних мотивів у динаміці історичних періодів; біографічний метод – розглянути творчість окремих художників у контексті їхнього особистого досвіду та середовища, семіотичний і візуально-інтерпретаційний аналіз, що дає змогу зчитувати символіку міського простору в живописі. Наукова новизна полягає у вивченні еволюції урбаністичних мотивів в українському живописі другої половини XX – початку XXI століття крізь призму соціокультурних трансформацій. **Висновки.** У радянську добу урбаністичні мотиви існували як маргінальний, але впізнаваний елемент соцреалістичного живопису, в якому місто переважно фігурувало як простір героїчного будівництва. Водночас деякі художники вже тоді прагнули до формального експерименту та емоційного осмислення міського середовища, прокладаючи шлях до подальших інтерпретацій. З розпадом СРСР урбанізм у мистецтві набуває іронічного, критичного, постмодерного характеру. Місто втрачає свою ідеологічну цілісність і постає як фрагментований простір розпаду, культурного перевантаження і нових ідентичностей. На рубежі XX–XXI століть урбаністичний мотив вступає у фазу цифрової інтерпретації та розширеного медіадискурсу. Місто осмислюється крізь призму постіндустріального занепаду, міграції, віртуалізації простору. Після 2014 р., а особливо після повномасштабного вторгнення 2022 р., урбаністичний ландшафт стає документом катастрофи, емоційним свідченням війни. Місто в мистецтві більше не лише тло, а повноцінний учасник драматичних подій. Отже, урбанізм в українському живописі за останні 70 років трансформувався від індустріально-оптимістичного наративу до складної постмодерної метафорики, а згодом до документування травматичного досвіду. Сучасне українське мистецтво не просто зображує місто, мислить через нього, виявляє соціальні та екзистенційні конфлікти, змінюючи саму функцію живопису в суспільстві.

**Ключові слова:** український живопис, урбанізм, міське середовище, соціокультурна трансформація, художній простір.

*Mykhalchuk Vadym, Honoured Artist of Ukraine, Ph.D. in Art History, Associate Professor, Professor at the Department of Art Expertise, National Academy of Culture and Arts Management*

**Urbanism Motifs in Ukrainian Painting of the Second Half of the 20th Century - Early 21st Century through the Prism of Socio-Cultural Transformations**

**The purpose of the article** is to study the urbanism motifs in Ukrainian fine art of the second half of the 20th century to the beginning of the 21st century with an emphasis on historical, social and cultural factors that influenced the formation of the visual image of the city in the works of Ukrainian artists. **Research methodology.** An interdisciplinary approach was applied, which combines methods of art history, historical and cultural analysis, in particular, the historical and chronological method allows us to trace the transformation of urban motifs in the dynamics of the researched periods; the biographical method – to consider the artists' works in the context of their personal

experience and environment, semiotic and visual-interpretative analysis, makes it possible to read the symbolism of urban space in painting. **The scientific novelty** is the study of the urban motifs evolution in Ukrainian painting of the second half of the 20th – beginning of the 21st century through the prism of socio-cultural transformations. **Conclusions.** In the Soviet era, urban motifs existed as a marginal but recognisable element of socialist realist painting, in which the city mainly appeared as a space of heroic construction. At the same time, some artists even then strove for formal experimentation and emotional understanding of the urban environment, paving the way for further interpretations. With the collapse of the USSR, urbanism in art acquires an ironic, critical, postmodern character. The city loses its ideological integrity and appears as a fragmented space of decay, cultural overload, and new identities. At the turn of the 20th and 21st centuries, the urban motif enters a phase of digital interpretation and expanded media discourse. The city is understood through the prism of post-industrial decline, migration, and the virtualisation of space. After 2014, and especially after the full-scale invasion of 2022, the urban landscape becomes a document of catastrophe, an emotional testimony of war. The city in art is no longer just a background, but a full-fledged participant in dramatic events. Thus, urbanism in Ukrainian painting over the past 70 years has transformed from an industrial-optimistic narrative to a complex postmodern metaphor, and later to the documentation of traumatic experience. Modern Ukrainian art does not simply depict the city, thinks through it, reveals social and existential conflicts, changing the very function of painting in society.

**Keywords:** Ukrainian painting, urbanism, urban environment, socio-cultural transformation, artistic space.

Актуальність теми дослідження. Актуальність теми зумовлена тим, що урбаністичні сюжети в українському мистецтві, зокрема образотворчому, – це одні з найчутливіших індикаторів суспільних трансформацій нашої країни: від соціалістичної уяви про місто як ідеальний простір майбутнього – до критичного осмислення пострадянського міського досвіду, деконструкції урбаністичних утопій та фіксації травматичного досвіду російсько-української війни. Саме через творчість ці образи набувають складної символічної форми, яка поєднує документальність, емоційність і художню метафору.

Крім того, дослідження урбаністичних мотивів дає змогу простежити, як українські митці осмислюють феномен міста, інтерпретуючи його як простір ідеології, індустрії, розпаду, пам'яті та ідентичності. У контексті сучасних гуманітарних студій, які все більше звертаються до урбаністики як до міждисциплінарного поля, вивчення образу міста у живописі стає не лише актуальним, а й необхідним для комплексного розуміння культурної історії України.

Аналіз досліджень і публікацій. Урбаністика – досить популярний і розроблений напрям у зарубіжних дослідженнях. Фундаментальне дослідження Ч. Вальдхейма концепції *landscape urbanism* розкриває взаємозв'язок урбаністичної теорії, екології та мистецької практики, включно з живописними образами міста як екологічного ландшафту [18]. Збірка есеїв редакторства Ф. Фоула і Р. Томсона розглядає зображення міського середовища в імпресіоністичному живописі, а також культурні та географічні аспекти урбаністичного образу [16]. Історичний огляд західного урбаністичного живопису Д.- А. Клаппа від Венеції XV–XVIII

ст. до міських образів Лондона, Нью-Йорка, Парижа у XIX–XX ст. включає понад 220 ілюстрацій і понад 190 посилань [17].

Українські дослідники значну увагу приділяють національному живопису XX – початку XXI століття. Праця Г. Складенко зосереджена на регіональних особливостях українського мистецтва другої половини XX століття, порушуючи проблеми ідентичності, школи, локального стилю [12]. Дисертаційне дослідження І. Ситник розглядає творчість Тетяни Яблонської в контексті культурно-мистецьких процесів епохи, демонструючи взаємодію авторського бачення й суспільних викликів [13]. У праці М. Юр окреслено типологію національних, конвенціональних і авторських моделей у живописі XIX – початку XXI століття, що створює основу для розуміння художнього осмислення урбаністичних сюжетів як частини культурної парадигми [15].

Щоправда, в українському мистецтвознавстві урбаністична тематика в образотворчому живопису не дістала належного живопису. Можна згадати статтю Г. Заїки, в якій досліджуються традиції реалістичного живопису 70–80-х років XX століття у відтворенні київського міського пейзажу, що дозволяє простежити сталість естетичних орієнтирів і міське середовище як візуальний топос [5].

Мета статті – дослідження мотивів урбанізму в українському живописі від другої половини XX століття до початку XXI століття з акцентом на історичних, соціальних та культурних чинниках, які впливали на формування візуального образу міста в роботах українських художників.

Виклад основного матеріалу. Урбанізм як мотив у мистецтві став реакцією художників на динаміку, соціокультурну тканину та

психологічну напругу міського простору, межі якого значно розширювалися зі збільшенням кількості та розвитком міст. Образ міста в мистецтві виступає багатозначним символом: простором утопій і занепаду, стабільності й хаосу, приватного й колективного, травми й надії.

В українському живописі урбаністичні мотиви другої половини XX – початку XXI століття розвивалися у контексті складних історичних трансформацій, пройшовши складний шлях від радянського періоду крізь пострадянську кризу до сучасного етапу національного самовизначення, який наразі відзначається гострою фазою військової боротьби.

Загалом можна виокремити декілька основних періодів: радянський період, постмодерні рефлексії 80–90-х років XX ст., цифрова урбаністика початку XXI ст., осмислення міста у контексті війни. Розглянемо їх більш ґрунтовно.

У другій половині XX ст. в СРСР домінували ідеологія і виробництво на тлі індустріального прогресу. У живопису це виливалося у зображенні міста як простору праці, будівництва, мрій про комуністичне майбутнє. Місто уособлювало сцену, на якій відбувалися події героїчного соціалістичного життя. Звичайно, про урбанізм як такий не йшлося, але його риси вже можна було прослідкувати. І хоча мистецькі твори часто були позбавлені критики або рефлексії, місто в них вже набувало власної поетики.

Наприклад, чільне місце посідають урбаністичні мотиви (вулиці, сквери, архітектурна тканина Києва) у творчості А. Сумара. Архітектор за освітою у період 1957–1963 рр. створив близько 50 живописних творів, основна тематика яких композиційне та колористичне осмислення простору, зокрема міського, у стилі модерного європейського мистецтва.

Полотно «Вулиця» (1962 р.), відома також як «Золотоворітський сквер», є символом творчого погляду на урбанізм Софіївської вулиці Києва. Автор зображує київський Золотоворітський сквер із характерною кольоровою гамою, геометризациєю форм і архітектурною ритмікою. Схили, вулиці, автівки, зелень – все подано декоративно, але з геометричною основою архітектурного відчуття простору [2]. Художник акцентує увагу не лише на сюжеті, а й на враженні від місця, створюючи персональне бачення міського середовища.

У інших роботах «Вулиця Леніна», «Балкон» у декоративно-авангардній манері передано простори центральної Київської забудови, вуличну геометрію, фасадні структури, сквери тощо. Всі урбаністичні твори мають виразну архітектурно-просторову концепцію, що вирізняє їх серед традиційного соцреалістичного канону.

Також можна згадати твори Т. Яблонської. Міські сюжети як такі не були репрезентовані у її творчості, але вже простежувалася рефлексія над простором міста через ізоляцію, затишок квартири, погляд із вікна – все те, що вже можна трактувати як урбаністичні метафори [7].

Т. Яблонська, яка активно працювала в рамках соцреалізму, звертаючись до активності, праці, спорту, індустріальних і побутових мотивів [13], створювала полотна, присвячені міським або індустріальним темам. Звичайно, міські мотиви полотен «На будові», «У парку», «Весна» – це радше жанрово-образний контекст, а не специфічне урбаністичне середовище. Навіть у роботі «Увечері» вона фактично зобразила приватне життя урбанізованого простору. Т. Яблонська поєднувала реалістичне зображення з імпресіоністичними тенденціями у кольорі й динаміці міських мотивів, трансформуючи бачення простору і життя міста в соціалістичну епоху в рамках офіційної соцреалістичної тематики [3].

У 70-80-х роках з'являються автори, які прагнуть осмислити урбаністичне середовище як культурний лабіринт. Місто постає не лише як декорація, а й як середовище фрагментації особистості, втрати ідентичності.

Твори А. Лимарева, хоча й не асоціюються з міськими пейзажами, часто фіксують місто «в переході»: занедбані райони, ефемерну забудову, людні та пусті куточки Києва. Через композиційні фіксації кольору та світла митець передавав стан змін і розпаду міського простору. У виставкових етюдах, представлених, зокрема, в галереї «Дукат» (до ювілею художника), переважали швидкі акварелі та пастелі, які передають не деталізацію архітектури, а атмосферу міста як живої стихії. Лимарев також часто затримувався на світловому відзвукі на фасадах або контрастах між природним та штучним освітленням міського простору [6].

В. Зарецький – один із найнеординарніших українських живописців радянської доби, знаний передусім як майстер психологічного та еротизованого портрету. В його творчості на межі розпаду СРСР

формується особливий напрям – інтимна темна урбаністика, яка має символічно-філософський характер і вирізняється атмосферою міської самотності, тривожності та емоційної наготи. Так, його робота «Урбаністичний пейзаж» виконана в техніці змішаної техніки на папері й стисло передає міську атмосферу із символічною та декоративною обробкою.

З розпадом СРСР місто постає як дестабілізований простір соціального хаосу: занепадий, фрагментований, маргіналізований. В українському живописі активно розвивається критичний урбанізм, часто з елементами іронії, гротеску, постмодерної гри з формою та змістом.

Картина О. Тістола «Пейзаж» (1996 р.) стала знаковим прикладом постмодерного переосмислення урбаністичної теми в українському мистецтві. Вона демонструє характерний для митця підхід – поєднання естетики радянського модернізму, декоративної барвистості та критичного погляду на культурні кліше. У «Пейзажі» зображено фрагмент міського середовища, де модерністська архітектура, геометричні конструкції і фонові урбаністичні елементи передають атмосферу типового для радянських уявлень «міста майбутнього». Проте цей утопічний простір подано з дистанцією, іронією, а подекуди з пастельною естетизацією занепаду. О. Тістол свідомо використовує формальні прийоми монументального живопису, аби трансформувати їх у мову критичного коментаря. Це не просто зображення міста, а візуальний образ урбанізму як ідеологічного конструкту.

Цей твір був створений на тлі інтенсивної переоцінки радянської спадщини. О. Тістол, як і його соратники по «українській новій хвилі» в українському мистецтві [11], прагнули не лише деконструвати радянські образи, а й віднайти власну ідентичність у просторі пострадянського хаосу. «Саме культурна рефлексія нової і «старої» міфології історії України – через пострадянську реальність і пошук національного самовизначення – набула в творчості Олега Тістола нової візуалізації: не ілюстративної, а аналітичної» [1].

У XXI столітті мотиви міста в українському живописі значно змінюються: зображення урбаністичного середовища містить елементи постапокаліптики, діджиталізації, метафізики простору.

Р. Мінін – один із найяскравіших представників сучасного українського урбан-арту, який активно працює з темами постіндустріального середовища, шахтарської

ідентичності та візуальної трансформації міського ландшафту, зосереджуючись на проблематиці міського простору та нових способів його інтерпретації. У 2007–2011 р. художник організовував Фестиваль стріт-арту в Харкові, а у 2012 р. очолив програму «Ізоляція в міському просторі».

Р. Мінін використовує символіку шахтарських міст Донбасу як метафору постіндустріального травматизму. У роботах, зокрема серії «Метаморфози Донецька», міський ландшафт Донбасу постає як механічна, графічна структура: шахти, каркаси, індустріальні машини, а також фрагментарні урбаністичні краєвиди, які передають сутінковий стан міста-постреальності [9].

Практика митця охоплює фотографію, VR, барельєфи, SMS art, стріт-арт, які поєднують документальний урбанізм із суб'єктивним, символічним баченням – шахтарські міста й водночас цифрова утопія постіндустріального Донбасу [8]. Його фотографічна практика вирізняється поєднанням документальної фіксації урбаністичних пейзажів з ручним пофарбуванням, що надає зображенням суб'єктивного, майже візіонерського характеру.

Картина О. Придувальнової «На околиці міста» із серії «Вокзали» - яскравий приклад сучасного урбанізму в українському живописі, де місто постає не як ідеалізоване середовище, а як маргінальний, транзитний простір, позбавлений глянцю, наповнений емоційною напругою. Адже вокзал – це типове урбаністичне середовище, яке символізує рух, тимчасовість, очікування. О. Придувальова зображає околицю – те, що зазвичай поза увагою офіційного міського нарративу. Це її критичний погляд на забуті, проміжні локації міського пейзажу. Місто тут – це простір відчуження, дезорієнтації.

Взагалі у серії «Вокзали» (2006–2012 рр.) О. Придувальова досліджує «місця транзиту», які одночасно перебувають у місті і поза містом: перони, привокзальні площі, залізничні мости, напівпорожні переходи. Так художниця демонструє, що урбаністика – це не лише архітектура і простір, а й психогеографія: околиця – це й соціальний коментар, і поетика урбаністичної самотності. Так вона відображає естетику буденності, де архітектура не велична, а типова, функціональна, а сірі, брудно-жовті, синюваті тони формують меланхолійний урбаністичний настрій.

Після початку війни 2014 р. урбаністичний мотив в українських художніх творах дедалі частіше асоціюється з руйнуванням, евакуацією, маргіналізацією населення. Місто стає не лише локацією, а й активною фігурою травматичного досвіду.

До повномасштабної війни український ілюстратор С. Майдуков презентував артбук про Київ – KYIV by Sergiy Maidukov – історію про місто, яка складається зі скетчів та ілюстрацій улюблених місць художника: локацій, будівель, інтер'єрів [10]. Під час повномасштабного вторгнення митець почав створювати ілюстрації, які розповідають про життя в Україні під час війни (колаж: Styler). Його роботи були на обкладинці низки відомих закордонних видань, зокрема The New Yorker, The Guardian, The Wall Street Journal [4].

Артбук С. Майдукова «Заграва» охоплює події від початку повномасштабної війни до травня 2023 р. – періоду масових обстрілів. Це не просто мистецький проєкт, а візуальний щоденник: художник показує зруйновані міста, евакуацію людей, моменти тривоги та прояви стійкості й мужності. Назва артбуку має багатозначне значення: з одного боку, це відблиск пожежі чи світла на горизонті, з іншого – ранкове чи вечірнє сяйво неба. Так «Заграва» уособлює надію, яка проривається крізь морок війни, як промінь світла серед руїн і тривоги. Попри те, що багато ілюстрацій створювались у стресових умовах, у книзі також є спокійні сцени з повсякденного життя Києва. Прикметно, що художник особисто відвідував різні міста – Ірпінь, Ізюм, Бахмут, Харків – і малював безпосередньо з натури [14].

С. Ткаченко створює полотна, на яких зображує людей, які втратили свої домівки та минуле життя. Одна з таких робіт – це картина «Переселенець», на якій художник зобразив усіх тих, кому довелося назавжди залишити свій дім та зібрати все життя в один рюкзак.

Українські митці використовують урбаністику як атестацію пам'яті, актуалізуючи жорстку реальність через відтворення зміненого міського ландшафту, порожніх вулиць, зруйнованих будівель. Вони свідомо вводять урбан-фрагменти у свої полотна – руїни, пустки, вивіски, графіті – як засоби фіксації травматичного досвіду війни, втрати дому та внутрішньої міграції. Ці фрагменти не просто естетичний жест – вони репрезентують міський простір, який став героєм, жертвою, символом неспокою. Місто

стає актом пам'яті і свідченням зруйнованої спільноти та втраченого простору.

Отже, урбаністичні мотиви в українському живописі становлять важливий аспект культурно-мистецького дискурсу, який відображає динаміку соціальних, ідеологічних та політичних змін у країні. Місто постає не лише як фізичний простір, а як символ модернізації, індустріалізації, ідеологічного контролю, а згодом – як поле особистісної рефлексії, культурної пам'яті та мистецького опору.

Висновки. Урбанізм в українському живописі другої половини ХХ – початку ХХІ століття постає як глибокий культурний маркер, який фіксує динамічні трансформації суспільства, його ідеологічні коливання та історичні злами.

У радянську добу урбаністичні мотиви існували як маргінальний, але впізнаваний елемент соцреалістичного живопису, в якому місто переважно фігурувало як простір героїчного будівництва. Водночас деякі художники – як-от А. Сумар чи Т. Яблонська – вже тоді прагнули до формального експерименту та емоційного осмислення міського середовища, прокладаючи шлях до подальших інтерпретацій.

З розпадом СРСР урбанізм у мистецтві набуває іронічного, критичного, постмодерного характеру. Місто втрачає свою ідеологічну цілісність і постає як фрагментований простір розпаду, культурного перевантаження і нових ідентичностей. Художники, як О. Тістол або В. Зарецький, демонструють здатність міського пейзажу бути візуальним полем для деконструкції кліше, гри з символами, суб'єктивного досвіду.

На рубежі ХХ–ХХІ століть урбаністичний мотив вступає у фазу цифрової інтерпретації та розширеного медіадискурсу. Місто осмислюється крізь призму постіндустріального занепаду, міграції, віртуалізації простору – як у практиках Р. Мініна чи О. Придувалової.

Після 2014 р., а особливо після повномасштабного вторгнення 2022 р., урбаністичний ландшафт стає документом катастрофи, емоційним свідченням війни. Місто в мистецтві більше не лише тло, а повноцінний учасник драматичних подій. Художники С. Майдуков, С. Ткаченко перетворюють урбан-фрагменти на знаки втрати, опору, пам'яті.

Отже, урбанізм в українському живописі за останні 70 років трансформувався від

індустріально-оптимістичного наративу до складної постмодерної метафорики, а згодом до документування травматичного досвіду. Сучасне українське мистецтво не просто зображує місто, мислить через нього, виявляє соціальні та екзистенційні конфлікти, змінюючи саму функцію живопису в суспільстві. Тому український урбанізм у мистецтві – це не просто відображення архітектури чи міських ландшафтів, а складна мова художньої рефлексії над історією, простором, культурою і життям у їхній найгострішій, екзистенційній формі.

Перспективи подальших досліджень вбачаються у розгляді кожного історичного періоду більш ґрунтовно, з виділенням характерних рис і аналізом живописних полотен.

### *Література*

1. Абрамович І. Олег Тистол: візуальна історія української ідентичності. *ХУДОЖНЯ КУЛЬТУРА. АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ*. 2019. № 15(1). С. 6–13. DOI: [https://doi.org/10.31500/1992-5514.15\(1\).2019.168967](https://doi.org/10.31500/1992-5514.15(1).2019.168967).
2. Анатолій Сумар. Вулиця (1962). URL: <https://artarsenal.in.ua/education/proekt/anatolij-sumar-vulytsya-1962/> (дата звернення: 07.05.2025).
3. Дзеркало епохи: Тетяна Яблонська. URL: <https://tusovka.kr.ua/news/2017/02/25/dzerkalo-epohi-tetjana-jablonska> (дата звернення: 07.05.2025).
4. Жінки, діти та рюкзаки: як митці півдня та сходу говорять про війну. URL: <https://bahmut.in.ua/yak-mytchi-govoryat-pro-vijnu/> (дата звернення: 07.05.2025).
5. Заїка Г. О. Традиції реалістичного живопису у відображенні київського міського пейзажу художників 1970–1980-х рр. *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв : наук. журнал*. 2025. № 1. С. 260–264.
6. Майстер світла. Анатолій Лимарев. URL: <https://kyivdaily.com.ua/anatoliy-limariev> (дата звернення: 07.05.2025).
7. Москвітін І. М., Селівачова І. О. Творчість Тетяни Яблонської 2000–2005 рр.: жанрова специфіка. *Український мистецтвознавчий дискурс*. 2025. № 6.11. С. 109–119. DOI: 10.32782/uad.2024.6.13.
8. Роман Мінін – MOKSOP. URL: <https://moksop.org/art/artists/roman-minin/> (дата звернення: 07.05.2025).
9. Роман Мінін і його «Метаморфоза Донецька»: як художник створює казку про регіон. URL: <https://donttakefake.com/roman-minin-i-jogo-metamorfozy-donbasu-yak-hudozhnyk-stvoryuye-kazku-pro-region/> (дата звернення: 07.05.2025).
10. Сергій Майдуков презентував артбук про Київ. URL: <https://www.village.com.ua/village/culture/culture-news/311159-sergiy-maydukov-prezentuvav-artbuk-pro-kiyiv> (дата звернення: 07.05.2025).

11. Скляренко Г. «Нова хвиля» і українське мистецтво кінця XX століття. *Сучасне мистецтво*. 2009. № 6. С. 188–196.

12. Скляренко Г. Українське мистецтво другої половини XX століття: регіональні проблеми і загальний контекст (частина перша). *Студії мистецтвознавчі*. 2009. № 1(25). С. 67–78.

13. Ситник І. В. Творча діяльність Тетяни Яблонської у контексті культурно-мистецьких процесів України середини XX – початку XXI ст. : дис. на здоб. ступеня доктора філософії за спец. 023. Київський університет імені Бориса Грінченка. Київ, 2023.

14. Що потрібно знати про артбук «Заграва» Сергія Майдукова. URL: <https://vogue.ua/article/culture/knigi/shcho-potribno-znati-pro-artbuk-zagrava-sergiya-maydukova-56509.html> (дата звернення: 07.05.2025).

15. Юр М. В. Український живопис XIX – початку XXI століття: національна, конвенціональна, авторська моделі: кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису, спец.: 26.00.01. Ін-т проблем сучасного мистецтва НАМ України. Київ, 2021.

16. Fowle F., Thomson R. Soil and Stone: Impressionism, Urbanism, Environment, 2003.

17. The Art of Urbanism. Edited by W.-L. Fash, L. López Luján, 2003.

18. Waldheim C. Landscape as Urbanism: A General Theory. Princeton University Press, 2016.

### *References*

1. Abramovych, I. (2019). Oleh Tystol: Visual History of Ukrainian Identity. *Art culture. Current issues*, 15(1), 6–13. [https://doi.org/10.31500/1992-5514.15\(1\).2019.168967](https://doi.org/10.31500/1992-5514.15(1).2019.168967) [in Ukrainian].
2. Anatolii Sumar. (1962). Street. Retrieved from <https://artarsenal.in.ua/education/proekt/anatolij-sumar-vulytsya-1962/> [in Ukrainian].
3. Mirror of the Era: Tetiana Yablonska. (2017). Retrieved from [https://tusovka.kr.ua/news/2017/02/25/dzerkalo-epohi-tetjana-jablonska?utm\\_source](https://tusovka.kr.ua/news/2017/02/25/dzerkalo-epohi-tetjana-jablonska?utm_source) [in Ukrainian].
4. Women, Children and Backpacks: How Artists of the South and the East Talk About War. (n.d.). Retrieved from <https://bahmut.in.ua/yak-mytchi-govoryat-pro-vijnu/> [in Ukrainian].
5. Zaika, H. O. (2025). Traditions of Realistic Painting in the Depiction of the Kyiv Urban Landscape by Artists of the 1970s–1980s. *Bulletin of the National Academy of Culture and Arts Management*, 1, 260–264 [in Ukrainian].
6. Master of Light. Anatolii Lymariev. (n.d.). Retrieved from <https://kyivdaily.com.ua/anatoliy-limariev> [in Ukrainian].
7. Moskvitina, I. M., & Selivacheva, I. O. (2025). Tetiana Yablonska's Work 2000–2005: Genre Specificity. *Ukrainian Art Criticism Discourse*, 6.11, 109–119. DOI: 10.32782/uad.2024.6.13 [in Ukrainian].
8. Roman Minin – MOKSOP. (n.d.). Retrieved from <https://moksop.org/art/artists/roman-minin/> [in Ukrainian].

9. Roman Minin and his 'Metamorphosis of Donetsk': How an Artist Creates a Fairy Tale about the Region. (n.d.). Retrieved from <https://donttakefake.com/roman-minin-i-jogo-metamorfozy-donbasu-yak-hu-dozhnyk-stvoryuye-kazku-pro-region/> [in Ukrainian].
10. Serhii Maidukov Presented an Art Book about Kyiv. (n.d.). Retrieved from <https://www.village.com.ua/village/culture/culture-news/311159-sergiy-maydukov-prezentuvav-artbuk-pro-kiyiv> [in Ukrainian].
11. Skliarenko, H. (2009). 'New Wave' and Ukrainian Art of the Late 20th Century. *Contemporary Art*, 6, 188–196 [in Ukrainian].
12. Skliarenko, H. (2009). Ukrainian Art of the Second Half of the 20th Century: Regional Problems and General Context (Part One). *Art Studies*, 1(25), 67–78 [in Ukrainian].
13. Sytnyk, I.V. (2023). Creative Activity of Tetiana Yablonska in the Context of Cultural and Artistic Processes of Ukraine in the Mid-20th – Early 21st Centuries. *PhD Thesis*. Kyiv [in Ukrainian].
14. What you need to Know about the Art Book 'Zahrava' by Serhii Maidukova. (n.d.). Retrieved from <https://vogue.ua/article/culture/knigi/shcho-potribno-znati-pro-artbuk-zagrava-sergiya-maydukova-56509.html> [in Ukrainian].
15. Yur, M.V. (2021). Ukrainian Painting of the 19th – early 21st Centuries: National, Conventional, Author's Models. *PhD Thesis*. Kyiv [in Ukrainian].
16. Fowle, F., & Thomson, R. (2003). Soil and Stone: Impressionism, Urbanism, Environment [in English].
17. Fash, W.-L., & López Luján, L. (2003). The Art of Urbanism [in English].
18. Waldheim, C. (2016). Landscape as Urbanism: A General Theory. Princeton University Press [in English].

Стаття надійшла до редакції 08.05.2025  
Отримано після доопрацювання 12.06.2025  
Прийнято до друку 19.06.2025